

Профілактика і
вирішення конфлікту -
соціально- педагогічний
аспект

**РОЗБУДОВА МИРУ.
ПРОФІЛАКТИКА І ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТУ
З ВИКОРИСТАННЯМ МЕДІАЦІЇ:
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**8.1–8.16 МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ЗАНЯТЬ,
ТРЕНІНГІВ ДЛЯ УЧНІВ, ПЕДАГОГІВ, БАТЬКІВ**

Заняття для учнів 11-8 класів

«Протидія булінгу в дитячому середовищі»

Мета: ознайомити з поняттям булінгу, його видами та проявами, розвивати навички конструктивного вирішення конфліктних ситуацій, толерантного спілкування, формувати негативне ставлення до булінгу. (неприпустимість проявів булінгу в дитячому середовищі)

Загальна тривалість: 45 – 90 хв.

План:

1. Привітання учасників
2. Ознайомлення з поняттям булінгу та його видами
3. Практичне опрацювання історій «Булінг в дитячому середовищі»
4. Обговорення «Правила дитячого колективу для уникнення булінгу»
5. Обговорення «Поради як уникнути булінгу»
6. Обговорення «Куди/ до кого можна звернутися, якщо ви опинилися або стали свідками ситуації булінгу».
7. Висновки до заняття (за наявності часу)
8. Прощання «Оплески»

Заняття для учнів 11-7 класів «Запобігання насильству над дітьми»

Мета: ознайомити з поняттям насильства та його основних форм-фізичного, психологічного, сексуального та економічного; розвивати навички безпечної поведінки з метою попередження насильства щодо дітей.

Загальна тривалість: 45 – 90 хв.

Обладнання: аркуші паперу формату А4, листи ватману/фліпчарту, фломастери/маркери, ноутбук, мультимедійний проектор, роздатковий матеріал (додаток 2 ,1, 3), роздатковий інформаційний матеріал

План:

- 1.Привітання учасників
- 2.Обговорення «Поняттям «насильство»
- 3.Обговорення «Види, прояви, наслідки насильства»
- 4.Обговорення «Правила безпеки для уникнення насильства або в ситуації насильства »
- 5.Обговорення «Куди звернутись по допомогу»
- 6.Прощання «Оплески»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЛА СТРАДА-УКРАЇНА»
ДИТЯЧИЙ ФОНД ООН (ЮНІСЕФ)
ЗА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ПРОЯВАМ НАСИЛЬСТВА: ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Київ 2020

Навчально-методична розробка пропонує висвітлення сутності та показників профілактики насильства в освітньому середовищі, методів його дослідження та умов створення безпечного освітнього простору.

Програма складається з теоретичного матеріалу та практичної складової.

Призначено керівним та педагогічним працівникам освітніх організацій, практичним психологам, а також усім, хто цікавиться проблемами створення безпечного освітнього середовища.

Розділ I. Навчальна програма «Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти» для слухачів очної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти

Розділ II. Теоретично-практичне забезпечення навчальної програми «Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти»

II.1. Теоретичний матеріал до теми 1 «Визначення понять «дискримінація», «жорстоке поводження», «насильство», «ґендерно зумовлене насильство», «ґендерна рівність», «домашнє насильство», «булінг».

II.4. Нормативні документи та діяльність закладів освіти із запобігання та протидії жорстокому поводженню, насильству, домашньому насильству щодо дітей, булінгу»

Розділ III. Методичні розробки

III.1. Структура програми циклу тренінгів для закладів освіти «Запобігання та протидія проявам насильства над дітьми»

III.2. Тренінг для батьків здобувачів освіти та персоналу закладу освіти «Протидія та реагування на випадки насильства над дітьми»

Додатки. Загальний алгоритм дій при потраплянні в ситуацію домашнього насильства (для дорослої особи)

Алгоритми виявлення та реагування на ситуацію насильства над дітьми

ПРАКТИЧНІ ВПРАВИ ДО ТЕМИ 5.

Вправа «Формування навичок ідентифікації дітей, які постраждали від насильства, домашнього насильства, булінгу»

Мета: розвинути уміння та сформувати навички ідентифікації дітей, постраждалих від насильства, домашнього насильства, булінгу.

Робота в групах, колективне обговорення.

Тренер/тренерка об'єднує учасників/учасниць у 5 груп.

Завдання: опрацювати теоретичний матеріал «Ознаки, що притаманні дітям, які потерпають від насильства. Ознаки виявлення випадків булінгу. Ознаки, що вказують на ймовірність виникнення ризиків для життя, здоров'я та розвитку дитини» та відповісти на запитання «Як можна ідентифікувати дитину, постраждалу від...?»:

* Видання корисне адміністраціям закладів освіти, педагогам, практичним психологам, соціальним педагогам, батькам, а також усім, хто працює у сфері попередження насильства над дітьми

*** Методичний посібник
Кодекс безпечного
середовища**

У цьому розділі Ви дізнаєтесь:

- ✓ які підходи існують до тлумачення поняття «безпека»;
- ✓ що таке безпечне освітнє середовище та які його складові;
- ✓ яку роль відіграє безпечне освітнє середовище у реаліях сучасного світу.

Розділ ВИВЧАЄМО

У цьому розділі Ви дізнаєтесь:

- ✓ що таке документ закладу освіти «Кодекс безпечного освітнього середовища» та для чого він потрібен;
- ✓ які проблеми він може допомогти вирішити у навчальному закладі;
- ✓ яким чином можна використати КБОС в контексті соціального навчання та формування особистої гідності, безпеки життя та громадянської позиції учасників навчально-виховного процесу у загальноосвітньому закладі.

Розділ АНАЛІЗУЄМО

У цьому розділі Ви дізнаєтесь:

- ✓ які етапи є важливими для розробки документа закладу освіти «Кодекса безпечного освітнього середовища»;
- ✓ як і кому організувати робочу групу для розробки документа закладу освіти;
- ✓ що таке внутрішній аудит навчального закладу та як його провести; » якою є структура КБОС;
- ✓ що потрібно врахувати під час реалізації КБОС у закладі освіти.

Розділ РЕАЛІЗУЄМО

Додаток 1: Стратегія захисту дітей

Додаток 2: Показники виконання вимог стандартів захисту дітей відповідно до «Стратегії захисту дітей від насильства»

Додаток 3: Анкета «Моніторинг дотримання положень КБОС»

Додатки

Навчально-методичний посібник

«Тренінговий курс з профілактики насильства в шкільному середовищі: форми роботи та можливості організації».

Розробки тренінгів на теми:

- ✓ «Насильство та його прояви в дитячому середовищі»;
- ✓ «Потреби дитини: загальні й індивідуальні»;
- ✓ «Права дитини. Право дитини на захист від насильства»;
- ✓ «Обов'язок дорослих щодо реалізації цього права»;
- ✓ «Успішна комунікація як засіб профілактики насильства в дитячому середовищі»;
- ✓ «Напрацювання соціальних навичок як спосіб роботи з проявами агресії в дитячому середовищі»;
- ✓ «Розв'язання конфліктів та робота із самооцінкою»;
- ✓ «Планування роботи в школі, етичні стандарти роботи».

Серія тренінгових занять «СТОП- Булінг» орієнтована на профілактику насилля у шкільному середовищі

Мета: створити позитивний емоційний фон, почуття комфорту, згуртованості в групі; послабити емоційне напруження; навчити навичок ауто релаксації; навчальний блок - актуалізувати проблему булінгу та висвітлити особливості даного явища в шкільному колективі, ознайомити з поняттям булінгу

<i>№</i>	<i>Види роботи</i>	<i>Орієнтована тривалість хв.</i>	<i>Необхідний матеріал</i>
1.	Привітання.	5	
2.	Знайомство. Вправа «Моє ім'я».	10	клубочок або м'ячик
3.	Прийняття правил роботи групи.	15	плакат «Правила нашої групи»
4.	Інформаційне повідомлення «Булінг в шкільному середовищі».	10	Відео із youtube https://www.youtube.com/watch?v=s5dHRDM1cE4
5.	Анкетування на виявлення проявів булінгу в колективі. Обговорення анкетування.	15	анкета
6.	Гра «Біла ворона».	10	
7.	Вправа «Послухай тишу».	5	
8.	Рефлексія. Прощання.	10	

Структура тренінгового заняття

Мета: формувати навички і вміння спілкування з групою однолітків, розвивати емпатійні здібності у дітей, навчити усвідомлювати і приймати відмінності; навчальний блок - ознайомити з видами булінгу, його проявами, учасниками булінгу

№	Види роботи	Орієнтован а триваліст ь хв.	Необхідний матеріал
1.	Привітання.	5	
2.	Вправа «Мої особливості».	10	
3.	Повторювання правил роботи групи.	5	плакат «Правила нашої групи»
4.	Вправа "Чому так стається".	15	картки різних кольорів та розмірів із зображенням "стріли", "ока", "мішені"
5.	Інформаційне повідомлення. Учасники та види булінгу.	15	
6.	Вправа "Хочу сказати приємне іншій людині".	15	
7.	Вправа «Повітряна кулька».	5	
8.	Рефлексія. Прощання.	10	

В лото грають за допомогою карток (3 штуки в одному наборі) та тематичних карт (27 штук в одному наборі).

Мета гри: заповнити найпершими всі клітинки на картках. На початку гри групи учасників отримують картки. Групи учасників визначає педагог-тренер та готує необхідну кількість карток та карт з назвами.

Ведучий може бути як і гравцем, так і стороннім спостерігачем. Його місія в грі — пропонувати учасникам гри карти, по черзі, де виписані окремі назви. Учасники повинні швидко знайти **Правила гри в «Булінг лото»** на своїх картках визначення назви та заповнити її.

Виграє той, хто першим заповнить свої картки.

<p>інстинктивна індивідуальна поведінка людей, тварин, яку породжує страх, лютість тощо. Вона виражається в нападі або загрозі нападу на особин свого (рідше чужого) виду.</p>	<p>(від англ. bully – хуліган, задирака, грубіян, «to bully» - задиратися, знущатися) – тривалий процес свідомого жорстокого ставлення, агресивної поведінки з метою заподіяти шкоду, викликати страх, тривогу або ж створити негативне середовище для людини.</p>	<p>це словесне знущання або залякування за допомогою образливих слів, яке включає в себе постійні образи, погрози й неповажні коментарі про когонебудь (про зовнішній вигляд, релігію, етнічну приналежність, інвалідність, особливості стилю одягу і т. п.).</p>
<p>крадіжки, пошкодження чи знищення одягу та інших особистих речей, жертви, вимагання грошей тощо.</p>	<p>кіберзалякування (кібернасильство) або булінг у кіберпросторі полягає у звинуваченні когось з використанням образливих слів, брехні та неправдивих чуток за допомогою електронної пошти, текстових повідомлень і повідомлень у соціальних мережах.</p>	<p>приниження за допомогою мобільних телефонів, інтернету, інших електронних пристроїв (пересилка неоднозначних фото, обзивання по телефону, знімання на відео бійок чи інших принижень і викладання відео в мережу інтернет, цькування через соціальні мережі).</p>
<p>(з лат. conflictus) – це зіткнення протилежних і несумісних цілей, інтересів, позицій, думок, поглядів двох сторін, яке супроводжується негативними моделями поведінки та ставлення один до одного у міжособистісній взаємодії та стосунках людей або соціальних груп.</p>	<p>це спеціально підготовлений посередник у вирішенні конфліктів, який, дотримуючись принципу нейтральності, надає сторонам кваліфіковану допомогу щодо врегулювання конфлікту шляхом переговорів.</p>	<p>це добровільний і конфіденційний процес, в якому нейтральна третя особа (медіатор) допомагає сторонам знайти взаємоприйнятний варіант вирішення ситуації, що склалася.</p>

<p>принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у переодягальнях, поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти тощо.</p>	<p>соціальне залякування або булінг із застосуванням тактики ізоляції припускає, що когось навмисно не допускають до участі в роботі групи, трапеза це за обіднім столом, гра, заняття спортом чи громадська діяльність.</p>	<p>переслідувач, жертва, спостерігач.</p>
<p>- фізичне залякування або булінг за допомогою агресивного фізичного залякування полягає в багаторазово повторюваних ударах, стусанах, підніжках, блокуванні, поштовхах і дотиках небажаним і неналежним чином (штовхання, підніжки, зачіпання, бійки, стусани, ляпаси, «сканування» тіла, нанесення тілесних ушкоджень тощо.</p>	<p>(англ. bully — залякувати, цькувати, задирати) — прояв агресії з подальшим залякуванням особистості і появою можливості її повного підпорядкування собі і своїм інтересам. Така поведінка дає можливість людині самоствердитися за рахунок когось, заслужити собі загальний авторитет. Насправді задирака приховує свою неспроможність і слабкість.</p>	<p>заздрість, помста, відчуття неприязні, прагнення відновити справедливість; боротьба за владу; потреба підпорядкування лідерів, нейтралізації суперника, самоствердження тощо</p>
<p>принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у переодягальнях, поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти тощо.</p>	<p>булер, жертва, спостерігачі, захисники, співчуваючі. Особистісні якості учасників, зміна та змішування ролей.</p>	<p>- це вміння відстоювати свої кордони, захищати свої інтереси і цілі, зберігаючи повагу до інших людей.</p>

<p>Міжнародний день ООН з викоренення насильства щодо жінок – присвячений сестрам Мірабаль, які були жорстоко вбиті під час диктатури Трухильо у Домініканській Республіці у 1960 році</p>	<p>Міжнародний день захисників прав жінок</p>	<p>Всесвітній день боротьби із СНІДом. Цей день слугує укріпленню організованих зусиль громадськості у боротьбі з пандемією ВІЛ-інфекції та СНІДу, що стрімко поширюється у цілому світі</p>
<p>Міжнародний день боротьби за відміну рабства. У цей день у 1949 році Генеральна Асамблея ООН прийняла Конвенцію про боротьбу з торгівлею людьми та з експлуатацією проституції третіми особами</p>	<p>Міжнародний день інвалідів (людей з інвалідністю, людей з обмеженими можливостями)</p>	<p>Міжнародний день волонтера</p>
<p>Річниця з дня “Монреальської різанини”, коли 14 жінок-студенток були вбиті злочинцем лише через те, що вони поступили на навчання в університет на відміну від нього</p>	<p>День Захисту Прав Людини. 10 грудня 1948 року уряди країн-членів ООН визнали права людини “на життя, свободу та недоторканість особи для всіх без винятків”, підписавши Загальну Декларацію Прав Людини</p>	<p>Всесвітній день дитини</p>

10 грудня

6 грудня

5 грудня

3 грудня

2 грудня

1 грудня

29 листопада

25 листопада

20 листопада

Агресія

Булінг

Вербальний булінг

Економічний булінг

Кібербулінг

Кібербулінг 2

Конфлікт

Медіатор

Медіація

**Психологічний
булінг**

Сексуальний булінг

Соціальний булінг

**Соціальна структура
булінгу**

Фізичний булінг

Цькування, булінг

Асертивність

Учасники булінгу

**Мотивація
до булінгу**

- ❖ Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід
- ❖ Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби
- ❖ Створення системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом «рівний-рівному/рівна-рівній» та вирішення конфліктів мирним шляхом у закладах освіти
- ❖ Кодекс безпечного освітнього середовища
- ❖ Комплект освітніх програм «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації»
- ❖ Освітня програма гуртка «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації»
- ❖ Освітня програма факультативу «Вирішую конфлікти та будує мир навколо себе»

*** КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ ЩОДО
АНТИБУЛІНГУ**

1. Сайт stopbullying.com.ua- (UNICEF) Психологічне та фізичне насилля серед дітей шкільного віку, його види і поради батькам, педагогам та дітям як діяти у складних ситуаціях

2. Посібники [Булінг - ми всі можемо допомогти це зупинити](#)

3. [Не смійся з мене](#) (Програма "Повага дією") Посібник для вчителя із формування атмосфери уваги, співчуття і співпраці у класі

4. [Не смійся з мене:просвітницько-профілактична програма тренінгових занять](#) (Програма «Повага дією») Поради практичним психологам та соціальним педагогам щодо профілактики та корекції нетолерантної, агресивної, насильницької поведінки, створення атмосфери уваги, співчуття і співпраці у дитячому колективі

5. [Стоп шкільний терор. Як зупинити дитяче насилля](#)

Особливості булінгу в шкільному віці, профілактика та протистояння булінгу

6.Небезпечні квести для дітей: профілактика залучення Методичні рекомендації щодо профілактики суїцидальної поведінки серед дітей

7.Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу у дітей дошкільного віку та школярів «БЕЗПЕЧНИЙ ПРОСТІ» Програма підвищення стійкості до переживання наслідків стресу дошкільнятами і школярами після психотравматичних подій.

8.Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект Поради із профілактики та вирішення конфліктів мирним шляхом і запровадження медіації та відновни практик у навчальному закладі.

9.Навчіть дитину захищатися Аналіз проблеми сексуального насильства щодо дітей, застосування сучасних інтерактивних методів та підходів як складової частини загального виховного процесу

***Дякую за увагу!**